

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 28.6.2006
KOM(2006) 345 slutlig

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET
OCH EUROPAPARLAMENTET**

om situationen inom sektorn för bär och körsbär avsedda för bearbetning

{SEK(2006) 838}

- Förord

I ordförandeskapets slutsatser om förenklingen av den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker i november 2004 uppmanades kommissionen att göra en analys av den nya situationen på EU-marknaderna inom sektorn för bär avsedda för bearbetning till följd av utvidgningen och, om nödvändigt, lägga fram förslag till lösningar på speciella problem.

Det här dokumentet innehåller huvuddragen i den analys som utförts av kommissionens enheter och slutsatserna för EU:s politik beskrivs. Samtidigt läggs ett arbetsdokument fram med en mer ingående översikt av läget inom sektorn för bär avsedda för bearbetning.

1. BAKGRUND

Det här dokumentet behandlar körsbär (surkörsbär, *Prunus Cerasus*, och sötkörsbär, *Prunus Avium*) och bär. Begreppet bär omfattar vanligtvis följande tre grupper: bärfrukter (släktena *Rubus* och *Morus*), vinbär (släktet *Ribes*) och blåbär (släktet *Vaccinium*) och falska frukter (släktet *Fragaria*, dvs. jordgubbar).

Under 2004 var situationen problematisk inom sektorn för bär och körsbär avsedda för bearbetning, med låga producentpriser på flera produkter (i synnerhet svarta vinbär, jordgubbar och surkörsbär) i flera medlemsstater. De låga priserna påverkade också flera produkter under 2005 (i synnerhet jordgubbar och svarta vinbär).

EU-anslutningen av nya medlemsstater med stora sektorer för bär avsedda för bearbetning har medfört att sektorn ändrats radikalt inom EU. Anslutningen av två stora producentländer, Ungern och Polen, gjorde EU till världens största producent av bär för bearbetningsindustrin.

2. ANALYS AV SITUATIONEN INOM SEKTORN

2.1. De viktigaste aspekterna av sektorn inom EU

På EU-nivå täcker arealerna med bär och surkörsbär¹ 0,25 % av den totala åkermarken. Sektorn har störst betydelse i de nordeuropeiska länderna, med undantag för jordgubbar och sötkörsbär. Med en andel på 1,10 % är Polen det land där sektorn har störst tyngd. Utvidgningen 2004 innebar att EU-produktionen av bär (vinbär, krusbär, hallon och jordgubbar) och surkörsbär ökade avsevärt. Arealen med sådana odlingar ökade i ett slag från 69 000 hektar i EU-15 till 237 000 hektar i EU-25 i genomsnitt under 2002—2004, varav 141 000 hektar fanns i Polen.

Med undantag för vinbär och körsbär, som kan skördas på mekanisk väg, är bärproduktion en arbetsintensiv verksamhet. Eftersom priserna är lägre på bearbetningsmarknaden än på färskvarumarknaden medför detta att sektorn för bär avsedda för bearbetning huvudsakligen finns i länder med låga arbetskraftskostnader.

¹ Sötkörsbär beaktas inte här eftersom bearbetningsmarknadens andel av den totala produktionen är lägre för sötkörsbär än för de andra bären (omkring 10 %).

Bär tillhör ofta det lilla antalet tänkbara grödor i mindre gynnade områden (t.ex. kuperade områden). I och med att det är möjligt att bedriva en småskalig bärproduktion är sektorn särskilt lämpad för de småjordbruk som ofta dominerar mindre gynnade områden och kuperade områden. För dessa jordbruk innebär bärproduktionen att arbetskraften inom familjen kan utnyttjas bättre. Den ger ofta kompletterande inkomster åt deltid jordbrukare.

I förhållande till jordbrukssektorn i stort är den här sektorn av begränsad ekonomisk betydelse, men den är ofta koncentrerad till särskilda områden i producentländerna. Därmed kan den ha stor betydelse för den regionala ekonomin.

2.2. De viktigaste aspekterna av sektorn i Polen

Polen står för två tredjedelar av alla bär och surkörsbär som produceras för bearbetningsindustrin inom EU.

De senaste 15 åren har arealen med bärodlingar relativt stabilt legat på 260 000—290 000 hektar. Därav har 15 % använts för bärbuskar (vinbär, krusbär, hallon och andra buskar) och 10 % för surkörsbär. De senaste 15 åren har arealen med jordgubbsodlingar varierat mycket (som minst 38 000 hektar 2002 och som mest 65 800 hektar 2001).

Bärproduktionen är koncentrerad till vissa regioner. Den har störst betydelse i tre län, som stod för omkring 55 % av den polska produktionen av bär och surkörsbär 2002—2004: Lubelskie (24,1 % av den totala produktionsvolymen), Mazowieckie (20,9 %) och Łódzkie (11,4 %).

Mot bakgrund av den höga arbetslösheten på landsbygden och de småskaliga jordbruken är sektorn för bär avsedda för bearbetning en viktig inkomst- och sysselsättningskälla. Man beräknar att hela sektorn för frukt och grönsaker ger motsvarande 250 000 heltidsarbeten (produktion, saluföring och bearbetning). Detta innebär omkring 80 000 heltidsarbeten bara i sektorn för bär och surkörsbär.

Sektorn domineras av småjordbruk, även om den konsoliderats under de senaste 15 åren. Omkring två tredjedelar av den polska produktionen av svarta vinbär och surkörsbär kommer från jordbruk som har mer än en hektar med sådana odlingar.

Det är inte bara produktionen som är fragmenterad, organisationsgraden är också låg. Den organiserade sektorn (producentgrupper och producentorganisationer) utgör endast 2 % av den totala saluförda produktionen av frukt och grönsaker.

På grund av den fragmenterade produktionen av de flesta bär tas bären till insamlingscentrum, som finns spridda i byarna runt om i produktionsområdena, för att sedan transporteras till industrin. De större jordbruken säljer normalt direkt till industrin. En mindre andel (uppskattad till 10—15 %) av leveranserna av bär och surkörsbär till industrin sker inom ramen för avtal mellan producenter och bearbetningsföretag.

2.3. Situationen inom viktiga delsektorer

När det gäller bär har översynen inriktats på odlade bär av de vanligaste typerna: svarta vinbär, hallon och jordgubbar. Dessa utgör tillsammans över 90 % av

produktionen av bär för industrin. När det gäller körsbär har surkörsbär och sötkörsbär analyserats var för sig.

2.3.1. *Jordgubbar*

Huvuddelen av EU:s produktion av jordgubbar specifikt för bearbetningsindustrin sker i Polen. I övriga medlemsstater produceras jordgubbar i första hand för färskvarumarknaden, även om mindre volymer också säljs till industrin. Polen står för omkring 60 % av hela EU-utbudet av jordgubbar till industrin. När man ser på det totala EU-utbudet av jordgubbar som används av bearbetningsindustrin har andelen frysta jordgubbar som importeras till EU-25 från tredjeland ökat från mindre än 20 % 2001/2002 till 38 % 2003/2004.

Priserna (på jordgubbar för bearbetningsindustrin och frysta jordgubbar) kollapsade i EU 2004 och 2005, på grund av det kombinerade trycket från den ökade EU-produktionen jämfört med tidigare år och den ökade importen av billiga jordgubbar från tredjeländer, framför allt Kina.

De viktigaste aspekter som kännetecknar jordgubbssektorn i Polen är följande:

- De relativt låga investeringskostnaderna har lett till att produktionen av jordgubbar avsedda för bearbetning blivit en kompletterande inkomstkälla för många hushåll i landsbygdsområden. Socialt sett har sektorn stor betydelse i landsbygdsområden. Man uppskattar att två tredjedelar av produktionen år 2002 kom från de 10 % av jordbruken som hade jordgubbsodlingar på mer än 0,5 hektar. De övriga 90 procenten av jordbrukarna, som hade jordgubbsodlingar på mindre än 0,5 hektar, stod för en tredjedel av hela produktionen i Polen.
- Sektorn är specialiserad på odling av sorten Senga Sengana, som är populär för bearbetningsindustrin. Den sorten passar dock inte för färskvarumarknaden, den ger låg avkastning, plockningssäsongen är extremt kort och skörden kan variera mycket beroende på väderförhållandena. Dessa egenskaper har, tillsammans med de senaste årens ökade import från tredjeländer, skapat en pressad situation för odlingen av den här jordbrukssorten med dagens låga priser. Detta gäller särskilt för större kommersiella jordbruk.
- Lågprisimporten, den fluktuerande efterfrågan på marknaden, den stora mängden jordgubbsproducenter och producenter av halvbearbetade produkter samt Senga Sengana-jordgubbens egna egenskaper leder till att priserna fluktuerar från år till år. Dessa fluktuationer kan förstärkas av nivån på efterfrågan på frysta jordgubbar från EU:s livsmedelsindustri.
- Senga Sengana har mycket dålig hållbarhet efter plockningen och måste hanteras på rätt sätt (gäller i synnerhet nedkylning). Saluföringen till industrin är fragmenterad och marginella volymer säljs inom ramen för avtal. Med tanke på den rådande internationella konkurrensen och de låga priserna verkar det inte troligt att det kommer att finnas avtal med prisarrangemang annat än inom några delsektorer med särskilda behov (t.ex. barnmat och kvalitetssylt). Forskning bedrivs för att lösa problemen i samband med odlingen av Senga Sengana, och den inriktas bland annat på metoder för ekologisk fruktproduktion, nya odlingsmetoder och bättre teknik för skydd mot gråmögel.

De nuvarande låga priserna på jordgubbar avsedda för bearbetning inom EU gör det svårare för sektorn för färska jordgubbar i en del medlemsstater att använda sig av färskvarumarknaden som komplement för att få avsättning för sina jordgubbar.

EU-efterfrågan på halvbearbetade jordgubbar har ökat dynamiskt sedan 1990-talet. Tillväxten har dock i stor utsträckning skett inom bearbetningsindustrin, som inte är beroende av någon särskild jordgubbssort när det gäller en stor andel av produkterna. Tillväxten rör också saft- och dryckesindustrin. Syltindustrins behov är däremot stabila.

2.3.2. Svarta vinbär

Svarta vinbär odlas i medlemsstaterna i Nordeuropa, och Polen står ensamt för 70 % av EU-produktionen. EU är världens största producent, produktionen i tredjeländer är relativt begränsad och EU-importen av svarta vinbär är försumbar. Priserna på råmaterial och halvbearbetade produkter har kollapsat sedan 2003. Detta beror på att produktionen av svarta vinbär har ökat från knappt 150 000 ton i genomsnitt under 1998—2002 till 200 000 ton under 2003 och 2004. Produktionen har nått en rekordnivå, men konsumtionen av slutprodukterna (huvudsakligen fruktbaserade drycker) har inte utvecklats lika dynamiskt och utsikterna för export till länder utanför EU är tämligen begränsade. Produktens ekonomi styrs av en produktionscykel på omkring 10—12 år, som drivs av producenternas benägenhet att anlägga nya odlingar när priserna är höga, vilket bereder vägen för en senare priskollaps.

Den odlade arealen måste anpassas för att få ner produktionen till en mer lämplig nivå. Den metod som jordbrukarna oftast använder för att få bort överflödiga odlingar är röjning. Svarta vinbär är dock en flerårig gröda som är integrerad i växtföljden på jordbruket. Därmed ingår också röjningen av överflödiga arealer i den växtföljd som används av jordbrukarna.

På efterfrågesidan är konsumtionen av livsmedel som innehåller svarta vinbär stabil eller till och med sjunkande. Produkter med svarta vinbär drabbas av konkurrensen från andra produkter (t.ex. apelsinjuice och tranbärsjuice). Konsumtionen skulle kunna öka med mer marknadsföring och produktinnovation.

2.3.3. Hallon

Sedan utvidgningen 2004 har EU-produktionen av hallon ökat från 28 000 ton till 87 000 ton (genomsnitt för 2002—2004) med två stora nya producenter: Polen (med 48 000 ton) och Ungern (10 000 ton). Bären från de två nya medlemsstaterna går huvudsakligen till bearbetningsindustrin, som endast har marginell betydelse för bärproduktionen i andra medlemsstater, med undantag för Frankrike där omkring 10 % av produktionen säljs till industrin. I Förenade kungariket var tidigare sektorn i Skottland huvudsakligen inriktad mot industrin. Den dåliga konkurrenskraften gjorde dock att sektorn nästan helt ställdes om till färskvarumarknaden i början på 2000-talet.

Produktionen av hallon för bearbetningsindustrin har i EU-25 ökat från 115 000 ton 2000 till över 160 000 ton 2004. År 2004 ledde det stora utbudet av hallon för industrin i Europa till ett prisras. Omkring två tredjedelar av de totala leveranserna

till industrin utgörs av frysta hallon. Serbien har länge varit EU:s viktigaste leverantör av frysta hallon, med en genomsnittlig export till EU-25 på 54 000 ton under 2002—2004. På andra plats kom Chile, med 14 000 ton i genomsnitt. De senaste åren har de EU-producerade frysta hallonens andel av det totala EU-utbudet ökat från 20 % år 2002 till 31 % år 2004. Detta beror på den ökade produktionen i Polen (från 20 000 ton i genomsnitt 1999—2002 till 30 000 ton i genomsnitt 2003—2004).

Polen har de senaste tio åren lyckats ta en betydande del av marknaden och verkar ha goda förutsättningar att ytterligare stärka sin ställning tack vare flera konkurrensfördelar: en tradition av hallonodling, låga arbetskraftskostnader, framstående forskning om utveckling av nya sorter och det faktum att det finns en stor industriell bas för halvbearbetning. Å andra sidan är producenternas produktion och saluföring till industrin fragmenterad, vilket är ett allvarligt hinder för en ökad konkurrenskraft för sektorn. En konsolidering av sektorn förutsätter att man förbättrar produktionen på de enskilda jordbruksföretagen och saluföringen till industrin för halvbearbetade produkter.

I Ungern har hallonproduktionen minskat de senaste tio åren. Trots en stabil EU-efterfrågan har exporten av frysta hallon gått ned på grund av den urholkade konkurrenskraften. Ungern har ställts inför en ökad konkurrens på marknaden samtidigt som sektorn hade ökade kostnader internt. Dessutom är naturförutsättningarna sådana i Ungern att konstbevattning krävs (landet är beläget vid södra gränsen av det europeiska hallonodlingsområdet) och det är inte lönsamt med dagens produktion för bearbetningsmarknaden.

2.3.4. *Surkörsbär*

Surkörsbär odlas i länder med kallt klimat, huvudsakligen i Nordamerika och norra Europa. Surkörsbär konsumeras sällan som färskvaror. I allmänhet konserveras eller fryses de efter skörden, för att sedan användas i olika typer av produkter som kompott, sylt, saft och olika efterrätter.

I EU domineras sektorn för surkörsbär av tre länder: Polen (190 000 ton 2002—2004), Ungern (51 000 ton) och Tyskland (31 000 ton). Tillsammans står dessa tre länder för 87 % av den totala EU-produktionen. Under perioden 1998—2004 ökade produktionen av surkörsbär i EU-25 i genomsnitt med 5 % per år och 2004 uppgick den till 340 000 ton. Polen står för huvuddelen av denna ökning. Även i Ungern har produktionen ökat. I Tyskland har sektorn gått tillbaka sedan 1990-talet på grund av den ökade konkurrensen från importen från Central- och Östeuropa. Polen står för 60 % av EU-produktionen av surkörsbär.

I Tyskland och Polen består sektorn huvudsakligen av små jordbruk, även om de större jordbrukens betydelse ökar i Polen. I Ungern, däremot, dominerar stora jordbruk (50 % av den totala arealen med körsbär brukas av jordbruk med minst tio hektar, vilket kan jämföras med 3 % i Polen). I och med att jordbruksenheter är så små skördas körsbären manuellt i Tyskland och Polen. I Ungern skördas 30 % av produktionen på mekanisk väg. Därför avgörs produktionens lönsamhet i hög grad av arbetskraftskostnaderna, och där ligger Tyskland sämre till än Ungern och Polen.

I Tyskland och Ungern har producentorganisationer och producentgrupper en viktig roll i saluföringen av surkörsbär till bearbetningsindustrin: 40 % av den totala produktionen i Tyskland och 50—60 % i Ungern. I Polen, däremot, har producentorganisationer och producentgrupper fortfarande bara marginell betydelse.

Endast en begränsad del av det totala utbudet i EU-25 av surkörsbär för bearbetningsindustrin utgörs av import från tredjeländer, i genomsnitt 11 % under 2002—2004.

Produktionen av surkörsbär har haft en dynamisk tillväxt i de nya EU-medlemsstaterna sedan 1990-talet. Analysen visar att prisfallet 2004 berodde på den stora skörden i EU och Serbien, som översteg industrins behov. Med tanke på antalet nya odlingar anlagts, framför allt i Polen, finns det anledning att anta att priserna kommer att ligga på fortsatt låg nivå om inte väderförhållandena påverkar skörden, vilket var fallet 2005.

2.3.5. *Sötkörsbär*

Omkring 15 % av EU-produktionen av sötkörsbär används av bearbetningsindustrin. I tre medlemsstater är en del av sektorn inriktad mot bearbetningsindustrin: Frankrike, Italien och Spanien. Körsbären används framför allt i konserver (körsbär i lag och andra produkter), beredningar med alkohol (delvis för konfektyrindustrin) och konservering i socker.

Sedan början på 1990-talet har produktionen av konserverade sötkörsbär minskat i EU, vilket delvis beror på att de ersatts av konserverade surkörsbär som importeras från Centraleuropa eller av konserverade sötkörsbär som importeras. EU-produktionen av sötkörsbär beredda med alkohol har också påverkats av konkurrensen från liknande produkter som importeras från tredjeländer. Sektorn har krympt avsevärt.

Frankrike och Italien är EU:s största producenter av körsbär konserverade med socker, följda av Spanien. I Frankrike och Italien har sektorn utvecklats på helt olika sätt sedan 1990-talet. I Italien bytte industrin i början av 1990-talet från råvaror producerade i Italien till import från tredjeländer (Bulgarien, Turkiet och Rumänien). En stor del av råvarorna (tillfälligt konserverade körsbär) importerade från tredjeländer återexporteras till tredjeländer efter mindre bearbetning (t.ex. klassificering och sortering). En del av råmaterialet bearbetas till körsbär konserverade med socker. I Frankrike har sektorn konsekvent inriktats på en stark integrering av råvarukedjan och samordnade strategier och åtgärder inom branschen. Olika åtgärder för att främja råvarukedjans konkurrenskraft utvecklades inom branschen. Trots den ökade konkurrensen använder industrin fortfarande lokalt producerade råvaror.

3. VIKTIGASTE SLUTSATSER

Flera typer av bär avsedda för bearbetning har de senaste åren haft problem på EU-marknaden, med sjunkande priser (när det gäller producentpriser och priser på halvbearbetade produkter). Dessa svårigheter kan förklaras med tre faktorer, som gäller i olika grad för olika produkter. 1) Ökad konkurrens från tredjeländer (inom

jordgubbssektorn). 2) Överproduktion i förhållande till marknadsbehoven. 3) För dålig konkurrenskraft för vissa delar av sektorn, på grund av fragmenterade råvarukedjor (t.ex. låg organisationsgrad för producenterna).

Precis som när det gäller andra vegetabiliska grödor kan omständigheterna (t.ex. ogynnsamma väderförhållanden) ge upphov till tillfälliga svårigheter.

3.1. Konkurrens från import från tredjeländer

Analysen visar att importen från tredjeländer till EU-25 är liten när det gäller surkörsbär och obefintlig när det gäller svarta vinbär. Den är större för hallon och sötkörsbär, men har under de senaste åren gått ner för hallon. De senaste tre åren har importen av frysta jordgubbar ökat. Därmed har sektorn för jordgubbar avsedda för bearbetningsindustrin utsatts för en ökad konkurrens från importen av frysta jordgubbar från tredjeländer, särskilt lågprisimporten från Kina.

Kommissionen håller för närvarande på att utreda om importen från Kina har omfattat dumpning.

3.2. Hantering av överskottsproduktion i förhållande till marknadens behov

3.2.1. Anpassning av produktionskapaciteten till efterfrågan

EU:s potential för produktion av svarta vinbär och surkörsbär överstiger i dagsläget industrins behov. Om inte skörden påverkas av särskilt ogynnsamma väderförhållanden kommer priserna förmodligen att ligga kvar på en låg nivå. I båda sektorerna har produktionspotentialen ökat avsevärt de senaste åren, med nya odlingar som anlagts på grund av de höga priser som rådde fram till nyligen.

Under dessa omständigheter kan en del jordbrukare vilja dra sig ur den här produktionen och ställa om marken till andra grödor. EU:s regler om statligt stöd tillåter under vissa omständigheter att medlemsstaterna stöder röjningsprogram. För att underlätta omställning av arealer från bärödlingar och vinbärsbuskar (som enligt EU-lagstiftningen betraktas som fleråriga grödor) får medlemsstater som tillämpar den gemensamma jordbrukspolitikens samlade gårdsstöd inom ramen för den historiska modellen använda den nationella reserven för att fastställa nya referensbelopp för jordbrukare i omstruktureringsområden².

På jordbruksnivå kan också EU:s program för landsbygdsutveckling underlätta omställning till annan jordbruksverksamhet (åtgärder under axel 1, "Att förbättra konkurrenskraften inom jord- och skogsbruket" i den nya förordningen om landsbygdsutveckling³) eller mot annan verksamhet än jordbruksverksamhet (åtgärder under axel 3, "Livskvalitet och diversifierad ekonomi på landsbygden"). Stödåtgärder under axel 3 främjar diversifiering av verksamheten i landsbygdsområden och stärker därmed den lokala ekonomin och dess kapacitet att hantera problem som kan dyka upp i specifika jordbrukssektorer.

² Se artikel 42 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 (EUT L 270, 21.10.2003).

³ Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 (EUT L 277, 21.10.2005).

3.2.2. *Stimulans av efterfrågan: marknadsföring och produktinnovation*

I jämförelse med annan frukt är marknaden för bär av begränsad storlek. Detta gäller både färska och bearbetade produkter. Marknadsföringsprogram inriktas sällan på sektorns produkter, som därför ofta är ganska okända för konsumenterna. I en del medlemsstater har verksamhetsutövarna inom sektorn tagit olika initiativ för att marknadsföra sina produkter. I detta sammanhang kan EU-stödet till marknadsföring av jordbruksprodukter vara ett viktigt verktyg för kommunikation om bär och stimulans av efterfrågan på bär.

Produktinnovation är ett viktigt verktyg för att bredda marknaderna eller skapa nya marknader. Flera åtgärder inom programmen för landsbygdsutveckling kan bistå verksamhetsutövare i utvecklingen av nya produkter: stöd till investeringar i marknadsföring och bearbetning, stöd till samarbete mellan jordbrukare för att utveckla nya produkter och stöd till jordbrukarnas deltagande i livsmedelskvalitetssystem.

3.3. **Ökad konkurrenskraft åt sektorn**

Analysen har visat att de allvarligaste bristerna i råvarukedjorna är den fragmenterade produktionen av bär och den fragmenterade saluföringen av bär till bearbetningsindustrin i Polen.

Det framförs ibland att ett system som liknar stödet till producentorganisationer som säljer färskvaror till bearbetningsindustrin i enlighet med rådets förordningar (EG) nr 2201/96 och nr 2202/96 skulle bidra till att undanröja de problem som beror på den fragmenterade produktionen och rationalisera en stor del av saluföringen till industrin och därmed bidra till en stabilisering av sektorn. De styrmedel som i dag används inom ramen för ovannämnda förordningar motiverades dock i första hand med att produktionspriserna var högre i EU än i tredjeländer. Detta gäller inte för en stor del av sektorn för bär och körsbär avsedda för bearbetningsindustrin. För närvarande håller man på att göra en översyn av de existerande systemen, för att anpassa dem till reformen av den gemensamma jordbrukspolitik.

Därför anser kommissionen att ett sådant stödsystem skulle vara otillräckligt ur ett tekniskt perspektiv och att tidpunkten dessutom är olämplig. Kommissionen erkänner att den låga graden av organisation inom sektorn i Polen och den fragmenterade saluföringen till industrin har allvarliga effekter på sektorns konkurrenskraft. Kommissionen anser dock att existerande strategier inom både den första och den andra pelaren i den gemensamma jordbrukspolitik kan utnyttjas för att åtgärda dessa problem.

Hörnstenen i den gemensamma organisationen av marknaden är stödet till producentorganisationer för att stärka deras konkurrenskraft. Detta stöd förmedlas genom de medfinansierade operativa program som genomförs av producentorganisationerna.

Stöd ges också till producentgrupper som genomför en erkännandeplan i syfte att uppfylla kriterierna för att erkännas som en producentorganisation. Detta stöd är särskilt viktigt för de nya medlemsstaterna, där organisationsnivån ofta är låg inom sektorn och de nya producentgrupperna är för små för att uppfylla kraven för

producentorganisationer under sina första år. Stödet till producentorganisationer kan ha två former: stöd för att främja bildandet av sådana organisationer och underlätta deras administration samt investeringsstöd (i form av särskilda lån eller kapital).

Inom ramen för reformen av den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker kan kommissionen föreslå kompletterande stöd specifikt för medlemsstater med låg organisationsnivå.

EU:s program för landsbygdsutveckling har också betydelse i sammanhanget, i synnerhet åtgärder inom axel 1, ”Att förbättra konkurrenskraften inom jord- och skogsbruket”. Detta gäller särskilt sådana åtgärder som stödet till moderniseringen av jordbruksföretag och stödet till sådant som ger mervärde åt jordbruksprodukter (saluföring och bearbetning). Axel 1 omfattar också övergångsåtgärder för de nya medlemsstaterna, i form av stöd till delvis självförsörjande jordbruk och stöd till inrättandet av producentgrupper.

Mot bakgrund av avsaknaden av organisation i den medlemsstat som är den största producenten och bristfälliga ekonomiska data från de berörda sektorerna, bör den ekonomiska situationen i den berörda sektorn övervakas bättre på EU-nivå, eventuellt genom regelbundna möten för berörda experter.

3.4. Hantering av en krissituation

Produktionen av bär och körsbär avsedda för bearbetningsindustrin är i hög grad beroende av väderförhållandena, precis som annan fruktproduktion. Regnigt väder kan förstöra skörden, medan en säsong av gynnsamt väder kan ge stora skördar

Enligt EU:s regler för statligt stöd är det tillåtet med ersättning till jordbrukare som drabbas av förluster på grund av ogynnsamma väderförhållanden. Kommissionen föreslår att dessa regler skall förenklas och att det skall bli enklare att ge stöd i samband med kriser. Det föreslås framför allt att stöd som utgör kompensation för effekterna av dåligt väder inte skulle behöva förhandsgodkännas av kommissionen, vilket skulle påskynda utbetalningarna till jordbrukarna avsevärt.

Vid oväntade och tillfälliga svårigheter på grund av överproduktion kan ett verktyg vara att inte bärga skörden. Man skulle i samband med reformen av den gemensamma organisationen av marknaden för färsk frukt och grönsaker behöva diskutera möjligheten att betala ut ersättning när skörden inte bärgas, i de fall när detta är stödberättigande inom producentorganisationernas operativa program.

3.5. Avslutande kommentarer

De faktorer som i högst grad bidrog till krissituationen under 2004 och 2005 inom sektorn för bär och körsbär avsedda för bearbetning var överproduktionen (surkörsbär för 2004 och svarta vinbär) samt det faktum att råvarukedjorna var fragmenterade.

För varje kategori av problem har en översyn gjorts av de existerande gemenskapsinstrument som skulle kunna användas. Översynen visade att de flesta problemen kan lösas med hjälp av de befintliga instrumenten. Det är framför allt genom den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker samt

programmen för landsbygdsutveckling som EU förfogar över verktyg som kan förbättra råvarukedjornas funktion, i synnerhet inom sektorn för bär och körsbär.

Den här rapporten och kommissionens arbetsdokument om en översyn av sektorn för bär och körsbär avsedda för bearbetning inom EU kommer, tillsammans med de externa utvärderingarna och konsekvensbedömningen, att beaktas i samband med reformen av den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker.